

ANABİLİM EĞİTİM KURUMLARI

İHMAL VE İSTİSMAR

ÇOCUK İHMAL ve İSTİSMARI

İHMAL VE İSTİSMAR

İHMAL

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre ihmal, çocuğa bakmakla yükümlü kimsenin, çocuğun gelişimi için gerekli ihtiyaçları karşılamaması veya bu ihtiyaçları dikkate almamasıdır. Bu ihtiyaçlar sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma ve güvenli yaşam şartlarıdır. Ebeveyn veya bakıcının çocuğa sahip olduğu kaynaklarla orantılı bir yaşama alanı sağlaması gerekir.

İhmal;

- 1.Fiziksel
- 2.Duygusal
- 3.Eğitimsel olarak ele alınabilir.

Fiziksel ihmalin bulgularını saptamak mümkünken, duygusal ihmale ait bulguları saptamak oldukça güçtür. Çocuğun beslenme, barınma, giyim, hijyen, oyun, eğitim, güvenlik ve sağlık hizmetleri sağlama görevinin reddedilmesi yada yerine getirilmemesidir. Fiziksel yâda duygusal sağlığa bilinçli bir şekilde zarar verildiği takdirde AKTİF bilgisizlik, olanaksızlık, umursamazlık nedenleriyle oluşursa PASİF ihmal söz konusudur.

Bir çocuğun ihmal edildiğini nasıl anlarız?

Eğer bir çocuk;

- Okuldan sık sık uzak kalıyorsa
- Yemek veya para için dilencilik yapıyor veya çalışıyorsa
- İhtiyacı olan doktordan mahrum kalıyorsa
- Sürekli pis giyiniyor ve kötü kokuyorsa
- Vücudu aşırı derecede zayıf düşmüş ise
- Kendi kendine zarar veriyorsa
- Alkol veya diğer uyuşturucuları kullanıyorsa
- Evinde ona bakan kimse bulunmadığını belirtiyorsa, çocuk ihmeline maruz kaldığını düşünebiliriz.

Çocuk ihmali ihtimalini artıran nedenler nelerdir?

- Cehalet
- Yetersiz sosyo-ekonomik koşullar
- Yetersiz sosyal destek
- Şiddet uygulamalarını destekleyen veya hoş gören inançlar
- Uygunsuz kişilerin örnek alınması
- Ebeveyn veya bakıcıların geçmişte görmüş oldukları kötü muamele

- Ebeveyn veya bakıcıların madde bağımlılığı
- Ebeveyn veya bakıcıların çocuk gelişimi ile ilgili yetersiz bilgileri
- Ebeveynlerin çok genç yaşta anne-baba olmaları
- Çocuğun tek bir ebeveynle yaşaması
- Ebeveynlerin aile içi şiddet yaşıyor olmaları
- Ailelerdeki yüksek günlük stres düzeyi

En çok hangi çocuklar ihmale maruz kalır?

- 0-3 yaş arası çocuklar
- Hasta veya özürlü çocuklar
- Kız çocukları

İhmalin çocuklar üzerindeki etkileri nelerdir?

- Yalnızlık ve korunmasızlık hissi
- Öğrenme güçlüğü
- Davranış problemleri
- Yaşlılarıyla ve çevreyle iletişimde başarısızlık
- Ölüme kadar varabilen sağlık problemleri
- İlgi görebilmek için sağlık problemi yaratma eğilimi, sürekli fiziksel problemler
- Gelişim geriliği
- Yemek istifleme alışkanlığı
- Eşya ve madde bağımlılığı

Çocukluğunda ihmale maruz kalmış olan yetişkinlerde ihmalin etkileri nelerdir?

- Topluma ve kendine güven eksikliği
- Kendine zarar verme ve intihar eğilimi
- Depresyon
- Gelişim geriliği ve gelişmemiş benlik bilinci
- Duygularını yönetme eksikliği
- Sosyal ilişkilerde iletişimsizlik
- Şiddet eğilimi
- Aşırı alışveriş, kumar, alkol, uyuşturucu gibi değişik bağımlılıklara yatkınlık

İSTİSMAR

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre; erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar olan herkes çocuk sayılır. Çocuk istismarı 0-18 yaş çocuğun sağlığını, fiziksel ve

pskio-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek gerçekleştirilen her türlü kötü muameledir.

İSTİSMAR TÜRLERİ

- FİZİKSEL İSTİSMAR
- DUYGUSAL İSTİSMAR
- CİNSEL İSTİSMAR

FİZİKSEL İSTİSMAR

Çocuğun kaza dışı yaralanmasıdır. Bir erişkin tarafından, cezalandırma, disiplin, öfke boşaltma ya da başka amaçlarla, çeşitli yöntemler kullanarak çocuğa fiziksel şiddet uygulanmasıdır. İşkence Vücuduna iğne batırmak, sigara söndürmek, dövmek, çimdiklemek, ısırarak, kulağını saçını çekmek, zehirlemek, boğmak...

Fiziksel istismar, istismarın en iyi tanınan şeklidir ve 'bir kaza olmaksızın, fiziksel travma ya da yaralanmalarla sonuçlanan herhangi bir davranış biçimi' olarak tanımlanır. Fiziksel istismar yaralanmaları çimdikleme, ısırma, vurma, tekmeleme, yakma, ağzı kapatarak boğmaya teşebbüs etme, şiddetli bir şekilde sarsma ya da herhangi bir başka şekilde çocuğun bedenine zarar vermektir. Her yıl binlerce çocuğun ebeveynleri ya da yakın akrabaları tarafından fiziksel olarak istismar edildiği tahmin edilmektedir. Bu çocukların arasında ciddi şekilde yaralananlar ve hatta yaşamını yitirenler olduğu söylenmektedir. Fiziksel istismarın yol açtığı duygusal travmanın, fiziksel yaralar kadar çabuk iyileşmediği de bilinmektedir.

FİZİKSEL İSTİSMARIN SONUÇLARI

Kısa dönemde görülenler:

- Morluklar, yaralar, kırıklar

Uzun dönemde görülenler:

- Düşük benlik saygısı: Fiziksel istismara uğrayan çocukların çoğunun düşük ya da zayıf benlik saygısına sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu çocukların çoğu, arkadaşlarıyla sosyal etkinliklere girmeyi reddedebilir ve kendilerine yönelik zarar verici davranışlara götürebilecek çaresizlik ya da umutsuzluk duyguları yaşayabilirler.
- Saldırgan, yıkıcı ve bazen yasal olmayan davranışlar: Şiddet içeren davranışlar, diğer davranışlar gibi öğrenilmektedir. Aile içi şiddet davranışlarına şahit olan ya da bu davranışlara maruz kalan çocukların, problem ya da çatışma çözme davranışları olarak bu yolu benimseme olasılığı çok yüksektir. Tehditler, kendine ve çevresine yönelik saldırgan davranışlar, kesici alet taşıma...

- Öfke ve intikam duyguları, Kaygı, korku, Kâbuslar
- Başkalarına güvenme ve başkalarını sevme becerisinden yoksun olma ve yeni ilişkilere girmeye korkma: Şiddet içeren bir ortamda büyüyen çocuklar yetişkin olduklarında sağlıklı ve yakın ilişkiler kurmada zorluk çekebilirler. Duygularını ve kendilerini ifade etmekte zorlanabilir; ilişkilerinde gerçekçi olmayan beklentiler içine girebilirler.
- Pasif ya da içe kapanma davranışları: Fiziksel olarak istismara uğrayan çocukların bir kısmı, gereksinimlerini karşılamada ve şiddetle başa çıkmada konusunda pasif ya da içe kapanma davranışlarını benimseyebilirler. Eğer yetişkin olduklarında da bu kurban rolünü benimsemeye devam ederlerse kişiler arası ilişkilerinde ciddi sorunlar yaşayabilirler.
- Okul sorunları ve başarısızlık: Evde şiddet gören ya da şiddete maruz kalan çocukların okulda problem çözmede fiziksel saldırganlıktan yararlandıkları, akademik olarak çoğunlukla düşük başarı düzeyine sahip oldukları, dikkat eksikliği problemi ve okuldan kaçma davranışlarının olduğu görülmektedir.
- Madde bağımlılığı: Alkol ya da diğer maddelerin bağımlılığı şiddetten kaçmak için bir araç olarak görülebilir. Özellikle ebeveynlerin de bağımlılıklarının olması bu olasılığı güçlendiren bir faktördür.
- Evden kaçma

DUYGUSAL İSTİSMAR

İstismar türleri içerisinde gündelik yaşamda en sık rastlanan tiplerden birisi de duygusal istismardır. Duygusal istismarın temelinde çocuğun psikolojik hasar yaşaması bulunmaktadır. Bunun oluşumunun iki temel nedene bağlı olduğu görülmektedir.

- 1- Kendilerine bakmakla yükümlü kişiler tarafından olumsuz olarak etkilendikleri tutum ve davranışlara maruz kalmaları,
- 2- Gereksindikleri ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılmaları.

Duygusal istismar iki özelliği ile diğer tür istismarlardan ayrılmaktadır.

Bunlar;

- 1-Fiziksel ve cinsel istismarda olduğu gibi somut fiziksel bulguların bulunmaması,
- 2-Tek başına bulunabileceği gibi çoğu olguda diğer istismar türleriyle birlikte bulunduğu tespit edilmiştir. Cinsel ya da fiziksel istismara uğramış bir çocuğun bunun uzantısı olarak aynı zamanda duygusal istismara da maruz kaldığı görülmektedir.

Duygusal istismara neden olan başlıca ebeveyn davranışları şöyle sıralanabilir:

- 1-Reddetme; Yetişkin bireyin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaması, onu ayrı bir birey olarak kabul etmemesi, o yokmuş gibi davranması, çocuğun olumlu yönlerini ortaya çıkarmak motive etmek

için herhangi bir şey yapmaması, yardım taleplerini reddetmesi, çocuğa hiçbir işe yaramıyor duygusu vermek, evdeki her hatadan onu sorumlu tutarak onu bir tür günah keçisi rolüne soyundurmak, fiziksel temastan kaçınmak ve ona dokunarak yakınlığını belli etmemek

2- Tek başına bırakmak: Ebeveynin çocuğu toplumsal ilişkilerden ve kendinden uzak tutması, çocuğun bu tip ilişkilere girmesini sağlayacak fırsatlar sağlamamak veya kasıtlı olarak bu tip fırsatları engellemek, çocuğun yalnız olduğuna inandırılması.

3- Yıldırma: Ebeveynin sözel veya fiziksel saldırılar ile çocuğu korkutması, tehdit etmesi, gözdağı vererek korku dolu bir ortamda yaşamasına neden olması.

4- Suça yöneltme: Anti sosyal davranışlara yöneltilmesi, buna özendirilmesi çocuğa toplumsal açıdan kötü örnek olunması, kötü örnekler gösterilerek o yola yöneltilmesi.

5- Duygusal tepki vermeyi reddetme: Bu tip eylemlerin kökeninde çocuğun sağlıklı olarak hem duygusal hem de sosyal gelişimini sağlayacak tepkilerin verilmemesi bulunmaktadır.

6- Aşağılama: Ebeveynin çocuğun küçük düşmesine neden olacak, onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunması, çocukta yetersizlik duygusu uyandıracak takma isimlerle çağırma ve bu tip davranışların sistematik olarak uygulanması

7- Kendi çıkarına kullanma: Ebeveynin kendi çıkarları için çocuğu kullanmasıdır. Bu tip olaylar özellikle sorunlu evliliklerde çocuğun evlilik güvencesi olarak kullanılması olarak görülür.

8- Vaktinden önce yetişkin rol verme: Çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerin olması ve bu tip başarıların beklenmesi, yapamayacağı şeyleri başarması için baskılamak, yaş gelişimine uygun olmayan sorumlulukların verilmesidir.

Duygusal istismar oluşturan nedenlere göz attığımızda temel olarak kültürel ve sosyal yapının rol oynadığı görülmektedir. Duygusal istismar toplumun tüm katmanlarında rastlanmaktadır. Ama özellikle toplumdan yalıtılmış olarak yaşayan ailelerde daha yoğun ve sık rastlandığı tespit edilmiştir.

CİNSEL İSTİSMAR

Çocuğun, bir yetişkin tarafından cinsel doyum amacıyla kullanılması çocuğa yönelik cinsel istismar olarak kabul edilir.

Çocukluk çağında istismar, teşhircilik, röntgencilik, laf atma, sarkıntılık yapma, ırza geçme, ensest, çocuk pornografisi şeklinde olabilmektedir.

DOĞRU BİLİNER YANLIŞLAR

-Çocuklar cinsel istismarı hayal güçlerinin genişliği nedeniyle uydururlar.(YANLIŞ)

-Çocuklar bu konuda genellikle yalan söylemezler, ilk kural çocuğa inanmak olmalıdır.(DOĞRU)

-Çocuklar olan biteni çabuk unuturlar(YANLIŞ)

- Cinsel istismar çocuğun ruhsal ve fiziksel sağılığı açısından ciddi derecede zarar vericidir.(DOĞRU)
- Şirin ve alımlı kız çocukları, evden kaçan çocuklar, ihmal edilmiş çocuklar potansiyel kurbandır.(YANLIŞ)
- Kurbanlar her sosyo-ekonomik ve her sosyokültürel gruptan gelebilir.(DOĞRU)
- Parklar, umumi tuvaletler, ıssız sokaklar, karanlık yerler, boş inşaat sahaları tehlikeli bölgelerdir.(YANLIŞ)
- Olayın olduğı yer genellikle ev, okul gibi çocuğun içinde bulunduğı yakın çevresidir.(DOĞRU)
- İstismarcılar genellikle yaşlı ve yabancı erkeklerle , sokaktaki perişan kılıklı kişilerdir.(YANLIŞ)
- İstismarcılar genellikle 20-40 yaşları arasındaki, kurban tarafından tanınan evli ve çocuklu erkeklerdir.(DOĞRU)
- Kadınlar çocukları cinsel olarak istismar etmez.(YANLIŞ)
- Kadınlarda çocukları cinsel olarak istismar edebilirler.(DOĞRU)
- Cinsel istismara uğrayan çocuklar bunun yanlış olduğunu bilirler ve anlatırlar. (YANLIŞ)
- Çocuklar yetişkinlerle cinsel faaliyette bulunmanın yanlış olduğunu bilmeyebilirler.(DOĞRU)

Çocuğı Cinsel İstismardan Korumak İçin

- Anne baba olarak, cinsel istismar konusunda bilgili ve bilinçli olmak
- Çocuğun, anne baba tarafından cinsel istismar konusunda bilgilendirilmesi
- Çocuğun cinsel gelişiminin yakından takip edilmesi
- Çocukla açık iletişim kurulması
- Çocuğı ilgi ve şefkat gösterilmesi, güven ve sevginin belirtilmesinden kaçınılması,
- Çocuğı sevgi göstermenin yolu sadece öpmek, sarılmak değildir. Böyle sevilen çocuklar sevgiyi göstermenin yolunun “dokunmak” olduğı yargısına sahip olurlar. Bu da istismar ile sevgi göstermeyi ayırt edememelerine neden olur.
- Aile fertleri ve yakın aile fertleri dışındaki başka kişilerle yakın ilişki kurmamaları (öpme, sarılma, yalnız kalma, sır paylaşma) öğretilmelidir.
- Hayır deme becerisi öğretilmelidir. Günlük yaşamda hayır diyemeyen çocuk böyle bir durumda da “HAYIR” diyemeyebilir. Örn; “ birisi sana istemediğın şeyler yaptığında ya da yaptırmaya çalıştığında ona hayır diyebilirsin. Bu yanlış bir şey değildir”
- Onlara bedeninin özel bölgeleri (iç çamaşırının veya mayonun kapattığı yerler olarak öğretilebilir) ve hiç kimsenin bedeninin özel yerlerine dokunmaması gerektiğı öğretilmelidir.
- Çocuklara bedenlerinin kendilerine ait olduğunu öğretin ki, kendilerine dokunulmasını istemiyorlarsa rahatlıkla söyleyebilsinler.
- Çocuklara; insanları öpmesi, sarılması ya da kendisini öptürmeye izin vermesi konusunda baskı yapmayın.

- Çocuğa rahat konuşabileceği, güvenilir, koruyucu ve koşulsuz sevgi sunulan bir ortam sağlayın. Cinsellikle ilgili sorularını cevapsız bırakmayın.
- Çocuklara erişkinlerle yapılacak her türlü cinsel davranışın yanlış olduğundan söz edin.
- Onlara istismar girişimde bulunan bir erişkine karşı, çocuğunuzu sonuna kadar destekleyeceğiniz ve koruyacağınız konusunda güvence verin. Çünkü istismarcı bu konuyu kimseye anlatmaması konusunda tehdit veya ikna edip çocuğu susturabilir.
- Çocuklarınızın arkadaşlarını ve ailelerini iyi tanıyın. İzniniz olmadan kimsenin arabasına binmemesi, evine gitmemesi gerektiğini öğretin. Tüm bunları, çocuğu ürkütmeden, korkutmadan, güven ve sevgiyle ona aşılayın.

Kaynakça

Ümraniye RAM

Çankaya RAM

www.rehberlikservisi.net